

อภิปรายผล สรุปผล และข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.56 ± 11.40 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ต้ม และวิชาดา (2554); ศศิธร และคณะ (2555); ชนิกันต์ และสุदारัตน์ (2557); และ Norkaew *et al.* (2012) นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีการทำนามากที่สุด เนื่องจากในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำยมไหลผ่าน เหมาะในการทำนา รองลงมา ได้แก่ ทำสวน และทำไร่ เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอโพทะเล, 2560) แหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สอดคล้องกับการศึกษาของ ขอนันธุ์ (2557) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 84 กู้เงิน ธกส. มาลงทุนทำการเกษตร และในส่วนของแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการใช้สารเคมีส่วนใหญ่มาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกับการศึกษาของพิมพ์ดา และสุชาดา (2557) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี ร้อยละ 91.00 จากหน่วยงานเกษตรตำบล เกษตรอำเภอ ร้อยละ 44.20

สำหรับความรู้การใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมอยู่ในระดับความรู้ปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของทองพล (2557) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับชนิกันต์ และสุदारัตน์ (2557) ที่รายงานว่า ผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในข้าวอยู่ในระดับดี นอกจากนี้พิมพ์ดา และสุชาดา (2557) และจารุวรรณ และคณะ (2557) ได้ทำการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 92.90 และ 88.70 ตามลำดับ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี ร้อยละ 91.00 จากหน่วยงานเกษตรตำบล อย่างไรก็ตามเกษตรกรมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.40 สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีประสบการณ์ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นระยะเวลาสั้นเฉลี่ย 1-5 ปี จึงทำให้เกษตรกรมีความรู้ในระดับสูง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าคะแนนในแต่ละช่วงของความรู้ในการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชพบว่า เกษตรกรในการศึกษาครั้งนี้มีคะแนนของความรู้ก่อนการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรมากที่สุด (ร้อยละ 82.53; ระดับความรู้สูง) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของขนันธุ์ (2557) พบว่าความรู้การใช้สารเคมีของเกษตรกรในอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าคะแนนหลังการใช้สารเคมีมากที่สุด

สำหรับข้อมูลพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรมีพฤติกรรมในการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.85 ± 0.62) สอดคล้องกับการศึกษาของวรเชษฐ์ และคณะ (2553) พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยรวม ส่วนใหญ่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับดี และพิมพ์พร และยุทธนา (2559) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมอยู่ในระดับดี เช่นกัน แตกต่างกับการศึกษาของมงคล และคณะ (2560) และชุตินญา (2557) รายงานว่าเกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาค่าคะแนนในแต่ละช่วงของพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชพบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมก่อนการใช้

สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนัฐวุฒิ (2557) พบว่า เกษตรกรในอำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเหมาะสมมาก (3.65 ± 0.36) เป็นอันดับแรก รองมา ได้แก่ พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช พฤติกรรมขณะการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และการลดการใช้สารเคมี ตามลำดับ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ เกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง และมีพฤติกรรมการปฏิบัติการใช้สารเคมีที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา งานวิจัยที่ผ่านมา (ศศิธร และคณะ, 2555; นัฐวุฒิ, 2557; พิมพ์ลดา และสุชาติดา, 2557; พิมพ์พร และยุทธนา, 2559) แต่อย่างไรก็ตาม เกษตรกรมีความรู้ที่ยังไม่ถูกต้องและมีพฤติกรรมการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมในบางเรื่อง ซึ่งอาจไม่มากแต่ส่งผลกระทบต่อตัวเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตได้ ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นในเรื่ององค์ความรู้วิธีการกำจัดวัชพืชตามคันทนา โดยเกษตรกรไม่ควรใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช เพราะอาจทำให้มีผลกระทบต่อพืชที่ปลูกได้ และในส่วนของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมี โดยเกษตรกรไม่ควรผสมสารเคมีด้วยมือเปล่า โดยไม่สวมถุงมืออย่าง ได้เป็นองค์ความรู้วิธีการปฏิบัติในการผสมสารเคมีโดยใช้ถุงมืออย่าง ใดก็ได้ตามวิธีการลดการใช้สารเคมีที่ดี คือ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชกับเกษตรกร เพื่อให้เกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนการลดการใช้สารเคมีรวมถึงการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง ซึ่งอาจสามารถแก้ไขได้โดยการให้ความรู้โดยวิธีการต่างๆ และการใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันตนเองของเกษตรกรด้วยความสม่ำเสมอหรือบ่อยครั้ง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันตนเองและบุคคลรอบข้างในอนาคตต่อไป ตลอดจนรวมถึงการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้สารชีวภาพเพิ่มขึ้นด้วย

สรุปผล

เกษตรกรในตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร พบว่าค่าคะแนนความรู้ในภาพรวมของการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับความรู้ปานกลาง (ร้อยละ 76.61) ส่วนใหญ่มีความรู้ก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด และพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช มีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.85 ± 0.62) โดยเกษตรกรมีพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สำหรับแนวทางในการลดการใช้สารเคมีนั้นทุกหน่วยงานควรมีความร่วมมือส่งเสริม สนับสนุน และฝึกอบรมการให้ความรู้และปรับพฤติกรรมของเกษตรกรให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมในการใช้สารเคมีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาวิธีการกำจัดศัตรูพืช เช่น การใช้สารชีวภาพหรือการใช้วิธีอื่นที่สามารถนำมาใช้กำจัดศัตรูพืชได้สะดวก มีประสิทธิภาพสูง ค่าใช้จ่ายช่วยลดต้นทุนในการผลิต ปลอดภัยต่อเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาส่งเสริม อบรม และเผยแพร่สนับสนุนให้กับเกษตรกรใช้ในการกำจัดศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้ในตัวบุคคลหรือในท้องถิ่นเกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมี เพื่อสร้างฐานข้อมูลทางการเกษตรที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนสำหรับใช้ในการพัฒนาการพึ่งตนเองด้านการเกษตรของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป ตลอดจนศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรระหว่างการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยอนินทรีย์